

BÜYÜK SULAR BÜYÜK KÜLTÜRLER

SEDİRDEN SANDALYEYE

METİN SÖZEN

- o 29 Ağustos 1526 Macaristan. Tuna nehrinin batı kıyısı Mohaç. Macar Kralı II. Lajos (Louis) ile "Muhteşem" adıyla ünlü Sultan Süleyman'ın orduları karşı karşıyalar. Günlerdir süren yağmurlarla ışığı unutan gün, neredeyse bitti bitecek. Büyük bir gürültü, binlerce insan, ölenler, öldürenler. Macaristan'ın Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katıldığını duyuran seslere, insanların, atların, biraz ilerideki bataklıktan gelen sesleri, iniltileri karışıyor...
- o Kalkan sisle birlikte büyük bir sessizlik var bugün aynı yerde. Ölenler, öldürenler hep birlikte ölümsüzlüğü paylaşıyorlar. Savaşlar, barışlar, ulusları birbirinden ayıran sınırlar yok onlar için. Dün önem taşıyan ne varsa anlamını yitirmiş. Bu uzayıp giden sessiz çevrede şimdi, geçmişe-geleceğe dar bakmayan, duyarlı sanatçıların yarattığı **"Anılar Parkı"** var...
- o Bugün savaşta ölenlerin kemiklerini simgeleyen Anılar Parkı'nın kapısından girerken, acaba bizlerde değişik duyguların güçlenmesini sağlayan ne? Bunun belki tek bir cevabı var: Büyük kültürlerin, yaşama kültürünün zaman- mekân tanımayan varlığının, usta sanatçılar eliyle doğru yorumlanması, ölümsüzlüğe ulaştırılması...
- o Neredeyse Mohaç'daki savaş alanından gelen sesleri duyacak kadar yakın Macaristan'ın Peç (Pécs) kentinde dolaşırken, bugün Mohaç'da savaşanlardan çok, her iki ulusun bıraktıklarıyla günümüze anlam veriyoruz. Kentin merkezindeki Osmanlı döneminin ünlü Gazi Kasım Paşa Camisi ve çevresi, bunu kanıtlar gibi yaşamın içine karışıyor, dünü bugüne bağlıyor, geçmişe tanıklık ediyor...
- o Budapeşte'de ise, Mohaç savaşından yıllarca sonra 143 yıllık Türk egemenliğinin son Budin valisi Abdurrahman Abdi Paşa'nın mezar taşındaki **"Kahraman Düşmandı, Rahat Uyusun"** yazısı, gene aynı gerçeği, günümüzü doğru anlayabilmek için geçmişe nasıl bakılacağını vurguluyor.

- o 1541 yılında Budin'de şehit düşen Bektaşî dervîşi ve şairi Gül Baba'nın türbesinde, hilal biçimindeki aydan yansıyan ışıklar ise, Osmanlı döneminin simgesi olarak kenti bugün de aydınlatıyor.
- o 16. yüzyılda Macaristan'ın yaşamına kopmaz bir parça olarak giren Osmanlı hamamlarının dumanlı kubbeleri de, geçmişle - gelecek arasında güçlü bağlar kurmamızı sağlıyor.
- o **"Aslanların korumasına rağmen her savaşta yıkılan Tuna üzerindeki bu köprülerin, bu köprülerin iki yakasındaki büyük kentlerin, savaşlar barışlarla birlikte sürekli büyümesinin, türbeler, hamamlar gibi her dönemin incelikleri ile donanmasının, değişik kültürlerle beslenmesinin bir anlamı olmalıdır"** diyor insan kendi kendine. Çünkü ihtiyaç dünyamızda hiçbir şey boşuna oluşmuyor. İncelikler, güzellikler kolay kolay bir araya gelmiyor. Dünyanın dört bir yanından, dört mevsim insanlar boşuna bu yerleri, Budapeşte'yi ve diğerlerini görmeye koşmuyor. Büyük sular, büyük kültürler, büyük kentleri boşuna yaratmıyor, onları insanlar köprülerle boşuna birbirine bağlamıyor.
- o Güçlü sularla beslenen kültür kentlerinde her incelik, kuşlardan çocuklara sanki doğalmış gibi yansıyor. Her inceliğin oluşmasında değişik kültürlerin payı olduğu, çoğu kez ilk bakışta anlaşılmıyor, yaşamın içinde herşey buzlar gibi eriyip gidiyor.
- o Bu kentlerde sürekli izleyeceğimiz batan güneşin her anının da sanki özel bir görünümü var. Budapeşte'de olduğu gibi, büyük kültür suyu Tuna'nın her kentten geçerken iki yakasını bağlayan köprülerin suya yansması bile birbirinden farklı. O kentlerin tarih derinliği, suda başka bir kimlikle beliriyor.
- o İnsan Tuna'yı izlemeye görsün, bir bakarsınız dünya kültür kentlerinin her biri yavaş yavaş kendini ele verir: Bir başka güzellikte, bir başka incelikte. Viyana'da Tuna ile kentin ilişkisi bir başka olur. Su, ünlü Schönbrunn Sarayı'nın uzayıp giden bahçelerinde, güneş ile birlikte her an değişen bir başka yüzünü ele verir.
- o Viyana'da da değişik dönemlerin, değişik kültürlerin birbirine sıkıca bağlandığını, her izin bir anlamı olduğunu insan kısa sürede anlar. Viyana kapılarını sürekli zorlayan Osmanlı'nın bıraktığı küçük-büyük izler, bir bakıma kültürel ilişkinin güçlülüğünü, sürekliliğini simgeler. Doğu-batı kültürünün sınırını çizer.
- o Bir noktaya uzun uzun bakarak, Viyana'da iz bırakan kültürleri düşünen Goethe'nin önünden sürekli değişerek geçen ilanlar bile, artık ilişkiler düzeninin

geçmişten biraz farklı olduğunu vurgular. İlanları anlamlı kılan üstündeki kubbeli örtü ise, doğu-batı geleneğinin ortak yönlerini sergiler.

- o Bu kentte doğu-batı kültür geleneklerinin ortak özellikleri bir bakıma her-yere sinmiş gibidir. Türklerin adının verildiği parklar, minareleri anımsatan kuleleriyle kiliseler ve diğerleri bunun tanıklarındır.
- o Viyana'nın, inceliklerin egemen olduğu kent kimliğine ulaşmasında, özel konumunun da payı olmalıdır. Her gelişen, büyüyen kültürün, Viyana'nın canlı ortamında yaşama geçebilecek olanağı bulması, müzikten mimarlığa her alanda kendini ele verir. Yaşama karışır.
- o 1900'lerin Viyanasında Otto Wagner ve diğer sanatçıların metro istasyonlarından, evlere, apartmanlara uzanan yeni mimarlık ve bezeme anlayışları, bizleri, altın yaldızlı bir kubbe ile birlikte İstanbul'a götürebilir. Son Dönem Osmanlı mimarlarının, her değişik yapıda denedikleri yeniliklerle bağlantı kurabilmemize neden olabilir.
- o İstanbul'dan Viyana'ya uzanan uzun kültür yolunda ise, tarihin her döneminde, doğudan batıya batıdan doğuya binlerce incelikler akmıştır. Savaşların barışların ardından kültür suyu Tuna, Karadeniz'e dökülüp Boğaziçi'ne ulaşırken, artık döneminin en büyük İslam başkenti İstanbul, başta Mimar Sinan olmak üzere, yüzlerce sanatçı tarafından erişilmez silüetine ulaştırılıyordu. Topkapı Sarayı'nın sedirlerinden imparatorluğu yönetenler, Akdeniz'den, Karadeniz'den bütün büyük suların akıp geldiği, kaynaştığı Boğaziçi'ne bakarken, imparatorluk kültürünün ne anlama geldiğini çok iyi biliyorlardı. Her dönen günle birlikte geleceğe uzanmanın yolunun kültürden geçtiğini somutlamak istercesine, Balkanlara, Viyana'ya, daha ötelere, dört bir yana, yeni bir anlayışla İstanbul'daki gelişmeleri hızla aktarıyorlardı...
- o Artık, gökyüzünün, imparatorluğun, sultanların simgesi olan kubbe, çağların mimarı Sinan ve arkadaşlarının elinde yapay bütün ayrıntılardan arındırılıyor, Edirne Selimiye Camisi'nde olduğu gibi gerçek kimliğine ulaştırılıyor, böylece "Kubbe Mimarlığı" ulaşabileceği doruk noktasına erişiyordu. Bir bakıma kubbe, sular, köprüler gibi, kültürlerin aktığı, kaynaştığı diğer bir simge oluyordu.
- o İmparatorlukların kültür kenti İstanbul'da kubbeler kente gerçek kimliğini verirken, kültür gölü Akdeniz'in bir başka noktasında, Roma'da, Sen Piyer Kilisesi'nde, gene aynı simgesel değerleriyle kubbe, hristiyan dünyasının kutsal merkezini vurguluyordu. Başta Michelangelo olmak üzere Rönesans ve sonrasının mimarları, Sinan'dan oldukça farklı bir yaklaşımı egemen kılıyorlar, bütün bu ilişkileri bağlayan gene sular, güvercinler oluyordu. Günün her saatinde, çocukları, büyükleri, yaşlıları çevresinde toplayan sular...

- o Roma'da dört bir yanda görünüme giren sulardan başımızı kaldırdığımızda karşımıza çıkan Roma İmparatorluğu'nun büyük kubbeli yapısı Pantheon ise, ister istemez İstanbul'daki Ayasofya, Süleymaniye gibi ünlü yapıları aklımıza getirecektir. Geçen zaman içinde kubbe mimarlığındaki büyük değişmeyi düşünmemize neden olacaktır.
- o İnsan, Roma, Doğu Roma, Osmanlı imparatorluklarının başkentlerinde geçmişle-gelecek arasında ilişki kurmaya, kültür akışlarının ipuçlarını aramaya başladı mı, sayısız bağlantılar kurar. Bir bakıma Roma ve İstanbul, ilginç tepeleriyle herşeyi ortak sergiler gibidir. Roma'da ünlü İspanyol merdivenlerini çıkarken birden "Dar Turco" yazısıyla karşılaşma, ister istemez İstanbul'u anımsatır. Buna bir de Roma'nın ünlü köprüleri eklendiğinde, su, köprü, kubbe ve merdivenlerle Büyük Sular, Büyük Köprüler'in ne anlama geldiğini, İstanbul'u, Roma'yı, daha neleri birbirine bağladığını insan bir kez daha anlar.
- o Su, köprü, kubbe denildi mi, Rönesans'ın ünlü kenti Floransa, Roma ile birlikte varlığını duyurur. Floransa'da Arno ırmağını bağlayan köprüler üzerinde insanlar, yaşadıkları günü içlerine çekerler, dostlukları pekiştirirler. Suyu, köprülerle birlikte, bambaşka bir yaşam biçiminin kente nasıl egemen olduğunu bir kez daha anlarlar. Köprülerin , gündüzü, gecesini, gölgesi olduğunu görürler. Sokaklarında, meydanlarında dolaşırken, güçlü sanatçıların, kentlerin kimliklerini nasıl oluşturdukları, onları nasıl değerlendirdikleri daha kolay anlaşılır.
- o Kentin görünümünde bir diğer ağırlık noktası ise, Santa Maria del Fiore Katedrali'nin kubbesidir. Bu ünlü kubbe, sanki her haliyle İstanbul'un görünümünü oluşturan Osmanlı kubbelerinden farklı olduğunu vurgular. Tunçtan kapılarıyla ünlü Vaftizhanesi, gökyüzüne uzayıp giden Kulesi Floransa'nın simgesi gibidir.
- o Bir başka kent, insan alışkanlıklarını altüst eden kent, Venedik... İnsanların arkasından taşıtların itmediği, gezerek, görerek, selam vererek, dar yollarında sohbet ederek, her alışılmışın tersine çevrildiği Venedik... İstanbul'da Boğaziçi'nde olduğu gibi, başka türlü de yaşanabilir dedirten Venedik... Sisli, güneşli günde renkten renge giren gondolların ilişkileri düzenlediği Venedik...
- o Değişik düşüncelerle dolu, bu herşeyin tersine döndüğü kentte, gondolla Büyük Kanal'da (Canal Grande) dolaşırken, bir bakıma sarayların, evlerin, kiliselerin, köprülerin cephelerinde, bütün bir Akdeniz, değişik kültürler, değişik üsluplar biraz gizli, biraz kendilerini ele vermeden önümüzden geçerler. Bir bakarsınız, uzun yıllar Venedik'te Türk tüccarlarının yaşadığı, bugün Tabiat Tarihi Müzesi olan "Türk Sarayı" (Fondaco dei Turchi) gene İstanbul, Boğaziçi'ndeki yalılar gibi karşımıza çıkar. Zaman içinde sürekli değişen cephesiyle Türk Sarayı, geçmişte İstanbul-Venedik arasındaki kültür ve ticaret ilişkilerindeki değişimleri simgeler gibidir...

- o Dünya'daki her dilin duyulabildiği, çocukların, kuşların seslerinin etrafa yayıldığı San Marco Meydanı'nda, tarihin her döneminde ticaretle kültürün birlikte yürütüldüğü, dört bir yana sinmiş gibidir. İtalya'da sanat ve mimarlık alanında doğu rüzgarlarına en açık kentlerden biridir Venedik... Bu her adımda değişik bir biçimde karşımıza çıkar. Güvercinlerden başımızı kaldırdığımızda, San Marco Kilisesi'nin cephesinde doğudan, belki İstanbul'dan gelmiş özel giysileriyle Osmanlıların , koyu tartışma ortamı içinde göz ucuyla bizlere baktığını görürüz.
- o Venedik, tarihin her döneminde İstanbul ile çok yönlü ilişkiyi sürdürmesini bilmiş İtalyan kentlerinin başında gelir. Bir bakıma İstanbul'da Galata, İtalya ile bu ilişkilerin düzenlendiği yerdi uzun yıllar.
- o Bir yanda güçlü akan Tuna nehri, öte yanda Akdeniz'in durmayan suları arasında uzun yıllar yeni bir yaşama kültürüne tanık oldu bütün Balkanlar. İstanbul'dan güçlenerek gelen bu yeni kültür, gene suların çevresinde, kaynağında gelişti... Gelişen yeni inançları, yeni düşünceleri gene sular taşıdı, gene köprüler bağladı birbirine. Mostar yakınında Bilagay'daki (Blagaj), suya gölgesi yansıyan Osmanlı tekkesinde olduğu gibi, ıssız yerler şenlendi, doğa yeni bir anlam kazandı.
- o Kaynağından çıkan suyun büyümesi gibi , yeni inançlar da büyüyerek, Yugoslavya başta olmak üzere bütün Balkanları sardı, sarmaladı. Bugünkü adı Tetovo olan Kalkandelen'deki birbirinden ilginç zengin bezemeli yapılarıyla Harâbâti Baba Tekkesi, Yugoslavya'ya hızla yayılan yeni kültürün belgeleri olarak, günümüze kadar varlığını sürdürmesini bildi. Değişik yerleşme anlayışını, geleneksel Anadolu-Türk dönemi konut mimarlığının özgün özelliklerini simgeledi.
- o Kalkandelen'deki Alaca Camisi ise, Osmanlıların Balkanlarda gözüktüğü ilk günden başlayarak, zaman içinde değişen mimarlık anlayışının bir simgesi gibi, rengarenk cepheleriyle bu yeni oluşuma katıldı.
- o Yugoslav yazar Ivo Andrić'in yazılarında özel yer verdiği Poçitel (Pocitelj), bir bakıma Neretva ırmağı kenarında bir ışık gibidir: Osmanlı dönemi yerleşme ve mimarlık ilkelerine bağlı camisi, hanı, hamamı, yaptıranları içinde yaşıyor gibi duran eski evleriyle. Sanki aradan yüzlerce yıl geçmemiş gibidir. Dalında kurumuş nar,öten kuşlar,yollarda parlayan taşlar, zamanı durdurmuş gibidir.
- o İnsan büyük imparatorlukları bütünleştiren kültürlerin ne anlama geldiğini böyle yerleri görünce anlar. Rüzgârda uçuşan perde, saksıdaki çiçek ise, Neretva ırmağında ölen güneşin ışıklarıyla başka renklere bürünür, dağınık düşüncelerimizi birbirine bağlar.

- o Kentler de insanlar gibidir. Doğarlar, gelişirler. Onların da acılı-sızılı, mutlu günleri olur. Böyle günleri var diye insanlar onları terketmez. Çünkü insanlar yaşadıkları yere benzerler. O yerin suyuna, o yerin toprağına benzerler. Kentleri de yaşanır kılan belki budur. Uzayıp giden gölün kıyısında bizleri bu düşüncelere ulaştıran, kuşkusuz Ohri'nin (Ohrid) evleri, dar sokaklarıdır.
- o Eğer yolumuz Yugoslavya'da Ohri'ye değil de, Anadolu'da yüzlerce yerleşme yerinden örneğin Safranbolu'ya düşse, Ohri'deki düşüncelerimiz, tekrar canlanır. Yaşama kültüründeki, bütünlüğün, akışın, köklü ilişkilerin, Anadolu gibi bir güçlü kaynaktan yayılan değerlerin, ne anlama geldiğini daha iyi anlarız.
- o Gelin Anadolu'yu, Balkanları bir bütün olarak görelim, tekrar Ohri'ye dönelim. Ohri'de bir başka batan güneşte, düşüncelerimizi, anılarımızı bir kez daha gözden geçirelim.
- o Evler, dar sokakların dışında, Yugoslavya'nın Vişegrad kentinde geçmiş, bir başka kimlikle, bir başka özellikle çıkar karşımıza. Drina köprüsü bugün, iki ünlü sanatçının adını simgeler. Çağların, kubbelerin mimarı Sinan, akıp giden zaman içinde 16. yüzyılın bu Osmanlı köprüsüyle, kültürlerin birbirine güçlü bağlanmasını sağlamış gibidir. Kuşkusuz o yıllarda, Ivo Andrić'in, "Drina Köprüsü" adlı eseriyle 1961 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alacağını, Mimar Sinan da düşünemezdi.
- o Sulardan sulara, köprülerden köprülere, kentlerden kentlere yol bulup dolaştıkça insan, Balkanlarda doğudan batıya akıp gelen değerlerin evlerle sınırlanmadığını görür. Yaşama kültürünün en sıcak simgesi evler kadar, dönün Osmanlı kentlerinin ticaret merkezleri de renkli bir yaşamı sergiler. Saraybosna'daki (Sarajevo) hanı, hamamı, bedesteni, dükkânlarıyla Osmanlı çarşısı, dünden bugüne çok şey değişse de, gene geçmişin izlerini günümüze taşır. Kültürlerin kaynaşmasından çıkan çeşitliliğin, zenginliğin sonuçlarını görmemizi sağlar.
- o Saraybosna'da çarşı-pazarın gürültüsünden sıyrılan güneş ise, her biri başlıbaşına bir heykel gibi duran mezartaşlarında son ışıklarıyla farklı bir görünüm verir. Buraların da kentlerin kimliğinden kopmaz bir parça olduğunu göstermeye çalışır.
- o Bu kez yukarlardan aşağılara, Üsküp'ün (Skopje) kalesinden sulara baktığımızda, kalenin her mazgalından bir caminin minaresi görünümüne girer. Bütün kentin kubbe ve minarelerle nasıl bütünlüğe ulaştığını, ancak kaleden bakınca anlar insan. Vardar ırmağı üzerindeki köprü ise, iki yakayı Fatih Sultan Mehmet döneminden beri birbirine bağlar.
- o Vardar'ın ardından Neretva ırmağı ise, Mostar'daki köprü ile kimlik kazanmış gibidir. Doğanın güzelliği, insanoğlunun akli ve becerisi ancak böyle uyum sağlayabilir. Böyle bir uyum, çağları, kültürleri birbirine bağlar, insanların daha doğru, daha güzel şeyler düşünmesine olanak sağlar. Böylesi bir yerde, yaşamın başka olduğu, ilk anda kendini ele verir.

Bir bakıma, yaşamımızda incelikler egemen olduğunda, nasıl bir dünyamız olacağının simgesi gibidir Mostar Köprüsü.

- o O, artık ünlü Mimar Sinan döneminde mimar Hayrettin'in bir 16. yüzyıl ürünü olmaktan çıkar, tüm dönemleri, insanları ısıtır, birbirine bağlar. Çevresinde sağlıklı korunmuş kentle, Osmanlı dönemi özellikleriyle yüklü çarşısıyla, kopmaz bir bütün oluşturur. Bir süre sonra, insan elinin, insan becerisinin ürünü olduğu da unutulur. Yaşamın kopmaz bir parçası olur. Günün her değişen ışığında, yeni bir kimlikle varlığını kanıtlar. Gündüz gece bu saltanatını sürdürür.
- o Gelin, İtalya, Avusturya, Macaristan, Yugoslavya'nın özellikli kentlerinden sonra, İstanbul'da Topkapı Sarayı'nın Bağdad Köşkü'ndeki imparatorların oturduğu bir sedirde dinlenelim. Veya Haliç'te Aynalıkavak Kasrı'nda sanatçı Sultan 3. Selim'in beste yaptığı odanın sedirlerinde Doğudan Batıya, Batıdan Doğuya kültür adına nelerin gidip geldiğini, bir kez daha gözden geçirelim. Kültür, sanat, mimarlık ilişkileri adına unuttuklarımızı, atladıklarımızı anımsamaya çalışalım.
- o Safranbolu'daki bir evin sedirinden, Ohri'deki evin sedirine uzanan uzun yolun bir anlamı olduğunu, daha açık görmeye çalışalım.
- o Topkapı Sarayı'ndan çıkıp özellikle 17. yüzyıldan sonra Boğaziçi'ne yönelen sultanların, hangi duygular ve etkilerle bu kararı aldıklarını, rahat sandalyelerinde çay içenlerden öğrenmeye çalışalım.
- o Sultan Abdülmecit'in, 1856 yılında yapımı biten, Doğu-Batı mimarlık anlayışının yeni yorumu Boğaziçi'ndeki görkemli Dolmabahçe Sarayı'nda, Sedirten Sandalyeye geçişin uzun serüvenini, değişimin nedenlerini bulmaya çalışalım.
- o 14. yüzyılın başlarından itibaren Balkanlar'a, Akdeniz'e, sular, köprüler, kubbelerle birlikte Osmanlılarla yayılan yeni kültürün bir diğer simgesi de Sedir oluyordu. Özellikle 18. yüzyıl sonlarına kadar evlerin, köşklerin, sarayların kopmaz parçası Sedir, yavaş yavaş başkent İstanbul'da yaşamını sandalye ile birlikte paylaşıyordu. Devletin yönetildiği Dolmabahçe Sarayı başta olmak üzere evler, köşkler, saraylar, koltuk ve sandalyelerle donatılıyor, Sandalye, artık toplumsal ve kültürel değişmelerin simgesi oluyordu. Uzun yıllar doğudan giden yeniliklere, Avrupa, bir bakıma sandalyeyle cevap veriyor, yaşama kültürüyle birlikte kültür, sanat, mimarlık ortamında da varlığını kanıtlamaya çalışıyordu.

- o Gelin bu düşüncelerin ışığında birbirinden ilginç bahçeleri, Sultan Abdülmecid tuğralı cepheleriyle Dolmabahçe Sarayı'nın, günün değişen her ışığında İstanbul'un "en büyük caddesi", en büyük kültür suyu Boğaziçi ile kurduğu ilişkinin, getirdiği yeni değerlerin kaynaklarına yönelelim.
- o Osmanlı İmparatorluğu'nun, özellikle 18. yüzyıldan itibaren Fransa ile başlayan yakın ilişkilerinin mimarlıktaki sonuçlarını, Paris'teki Versailles Sarayı'nın cephelerinde, görkemli bahçelerinde arayalım. Gene bize sular yol göstersiz, Boğaziçi'nin yerini Versailles Sarayı'nın havuzları alsın.
- o Paris'te, Seine nehri üzerindeki köprülerden 19. yüzyıla birlikte artık nelerin geçtiğini, eski köprülerin nasıl değiştiğini bir bir izleyelim.
- o Toprağın üstü kadar altının da değerlendirildiği günlere, günümüze gelindiğinde, dün Paris'in yaşamında bulunmayan metro istasyonlarının bile nasıl bezendiğini görmeye çalışalım.
- o Her kentte değişik örneklerini gördüğümüz, kentleri onlarla birbirine bağladığımız ilanlar, lambalar ve benzeri öğelerle zamanı gene günümüze çekelim.
- o Paris'in simgelerinden, bu yıl 100 yaşına giren Eyfel (Eiffel) ile birlikte, sanayi devrimi öncesi ve sonrası gelişmelerin sonuçlarını, İstanbul'da, Galata Köprüsü'nde balık avlayanların arasına karışarak bulmaya çalışalım. Mostar, Drina gibi taştan köprülerin, artık yerlerini Eyfel örneğini dikkate alarak neden demir köprülere bıraktığını, geçen zaman içinde arayalım.
- o Bir yanda kültür gölü Akdeniz, öte yanda Tuna ve benzeri bütün büyük suları toplayarak gelen Karadeniz'in kaynaştığı Boğaziçi'nde, İstanbul'un yaşamına yeni giren köprüyle, zamanı günümüze getirelim. 1867 yılındaki gezisi Avrupa'da yankılar yapan Sultan Abdülaziz'in yaptırdığı ünlü Beylerbeyi Yazlık Sarayı'nda, tıpkı bir süre konuk olan İmparatoriçe Öjeni (Eugenie) gibi biz de, Boğaziçi'nden sarayın içine ve bahçelerine taşınan sulara bırakalım kendimizi. Artık Sedir'i bir an olsun unutalım.
- o Uzakların kısa kılındığı, herşeyin aynı günde her yerde duyulduğu çağımızda, tarihin derinliğinden, suyun mavisinden, geçmişin-geleceğe doğru aktarılmasından yana olmanın tek çıkar yol olduğunu, yeşili tüketmeden, içimize çektiğimiz havayı kirletmeden yaşanabileceğini, Beylerbeyi Sarayı'nın bir sandalyesinde düşünmeye, kültürlerin sınır tanımaz zenginliğinin ne anlama geldiğini çözmeye çalışalım...
- o 1911 yılından beri, Boğaziçi'nin iki yakasına gidip gelen, "artık kendisi de bir Boğaziçi olan" yaşlı Güzelhisar Vapuru... Sedirden Sandalyeye geçiş süresinde suyun her ışıqla değişen mavisini... Bütün bu değişmelerin sürekli tanıdığı büyük suların, büyük kültürlerin kaynaştığı Boğaziçi...